P-1

স্নাতক দ্বিতীয় বৰ্ষ : চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক
কাকত : M 401
অসমীয়া ব্যাকৰণ

ড° আমৃন কলিতা
অসমীয়া বিভাগ

ব্যাকৰণ আৰু ব্যাকৰণৰ শ্ৰেণীবিভাগ

ব্যাকৰণ : (Grammar)

ব্যাকৰণ ভাষা বিশ্লেষণৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ধাৰা। ব্যাকৰণ শব্দৰ ব্যুৎপত্তিগত অৰ্থ হ'ল বিশ্লেষণ। বি + আ + কৃ বা কৰ + অন ; অৰ্থাৎ বিশেষ আৰু সম্যকৰূপে কৰা বিশ্লেষণেই ব্যাকৰণ। ইংৰাজী গ্ৰামাৰ (Grammar) শব্দটো আহিছে গ্ৰীক ভাষাৰ পৰা। 'gramma' মানে 'আখৰ', বহুবচন 'grammata'-ৰ অৰ্থ হ'ল 'লিখাৰ আঁকুলি' আৰু বিশেষণ 'grammatike' মানে 'আখৰ জনা জ্ঞান'। লেটিন ভাষাত ইয়ে 'grammaticus' ৰূপ পাইছে। মধ্যযুগত ই পৰিৱৰ্তিত হৈ 'gramaire' ৰূপ পাইছে আৰু তাৰ পিছতহে ই 'grammar' আকৃতি ধাৰণ কৰিছে।

পাশ্চাত্য জ্ঞান জগতৰ মূল উৎস বুলি বিবেচিত গ্ৰীচতেই ব্যাকৰণৰো জন্ম। আমাৰ ব্যাকৰণৰ পুথিসমূহত ব্যাকৰণ সম্পৰ্কে যি সংজ্ঞা দিয়া হৈছে সেই-সমূহত কোৱা হৈছে যে ব্যাকৰণ পঢ়িলেহে ভাষা শুদ্ধৰূপে ক'ব আৰু লিখিব পৰা যায়। আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানৰ দৃষ্টিৰে তেনে ধৰণৰ কথা শুদ্ধ নহয়। [illegible] লিখিতেই হওক বা কথিতেই হওক, যিকোনো ভাষাৰ প্ৰকৃত স্বৰূপটোৰ বিজ্ঞানসন্মত বিশ্লেষণেই ভাষাটোৰ ব্যাকৰণ। ভাষাটো কেনেকৈ ক'ব লাগে বা লিখিব লাগে তাৰ নীতি নিৰ্ধাৰণ কৰি জনসাধাৰণৰ ওপৰত জাপি দিয়া-টোৱেই ব্যাকৰণ হ'ব নোৱাৰে।

ভাষাৰ ক্ষেত্ৰত ব্যাকৰণ প্ৰধানকৈ ধ্বনিতত্ত্ব আৰু শব্দতত্ত্বৰ পৰা পৃথক এক কাৰিকৰী (Technical) বিষয়। ব্যাকৰণৰ মূল উপাদান ৰূপতত্ত্ব আৰু বাক্যতত্ত্ব। পৃথিৱীৰ প্ৰত্যেক ভাষাৰে স্বকীয় গঠন প্ৰণালী আছে। এটা ভাষাৰ গঠনেহে ভাষাটোৰ ব্যাকৰণৰ ৰূপ নিৰ্ণয় কৰে। ভাষা নিৰপেক্ষ সাৰ্বজনীন ব্যাকৰণ থাকিব নোৱাৰে।

ব্যাকৰণৰ শ্ৰেণীবিভাগ :

ব্যাকৰণক সাধাৰণতে তিনিটা ভাগত ভগোৱা হয় — ক) বৰ্ণনাত্মক ব্যাকৰণ (Descriptive grammar) খ) ঐতিহাসিক ব্যাকৰণ (Historical grammar) আৰু গ) তুলনামূলক ব্যাকৰণ (Comparative grammar)। উপৰোক্ত এই তিনিটা ভাগৰ উপৰিও ব্যাকৰণৰ অন্যান্য ভালেমান বিভাগ আছে। এই ভাগকেইটাৰ বিষয়ে তলত আলোচনা কৰা হ'ল —

ক) <u>বৰ্ণনাত্মক ব্যাকৰণ (Descriptive grammar)</u> :– যি ব্যাকৰণত কোনো এক ভাষাৰ আনুষ্ঠানিক ৰূপৰ বিশ্লেষণ কৰা হয়, তেনে ব্যাকৰণক বৰ্ণনাত্মক ব্যাকৰণ বোলে। বৰ্ণনাত্মক ব্যাকৰণ সমস্ত ভাষা এটাৰ হ'ব পাৰে অথবা ভাষা এটাৰ বিভিন্ন উপভাষাৰ হ'ব পাৰে অথবা ভাষা এটাৰ আঞ্চলিক ৰূপৰো হ'ব পাৰে।

খ) <u>ঐতিহাসিক ব্যাকৰণ (Historical grammar)</u> :– যি ব্যাকৰণত কোনো এক ভাষাৰ বিভিন্ন কালৰ বা স্তৰৰ জন্ম আৰু ক্ৰমবিকাশ পৰ্যালোচনা কৰা হয় তাক ঐতিহাসিক ব্যাকৰণ বোলে। এনে ব্যাকৰণত ভাষা এটাৰ সময়ৰ সৈতে হোৱা পৰিবৰ্তনৰ আলোচনা কৰা হয়।

গ) <u>তুলনামূলক ব্যাকৰণ (Comparative grammar)</u> :– তুলনামূলক ব্যাকৰণত দুই বা ততোধিক সগোত্ৰী ভাষাৰ মিল আৰু অমিল

তুলনামূলক আলোচনা থাকে। এনে ব্যাকৰণ সগোত্ৰী ভাষা (অসমীয়া - বাংলা - উড়িয়া) ৰ অথবা এটা ভাষাৰ উপভাষা (যেনে- অসমীয়া ভাষাৰ উপভাষা কামৰূপী - গোৱালপৰীয়া - উজনি) ৰ মাজত হ'ব পাৰে। কেতিয়াবা এনে ব্যাকৰণত এটা ভাষাৰে প্ৰাচীন ৰূপ আৰু আধুনিক ৰূপৰো তুলনা হ'ব পাৰে।

৪) <u>বিৰোধমূলক ব্যাকৰণ (Contrastive grammar)</u>:- দুটা বা ততোধিক ভাষাৰ মাজত যি ৰূপ আৰু বাক্যগাঁথনি থাকে সেইবোৰৰ আলোচনাৰ যোগেদি দুটা ভাষা বা ভাষাবোৰৰ মাজত থকা পাৰ্থক্য বিশ্লেষণ কৰা ব্যাকৰণক বিৰোধমূলক ব্যাকৰণ বোলে। এনেধৰণৰ ব্যাকৰণক ট্ৰেন্সফাৰ গ্ৰামাৰ (Transfer grammar) বুলিও কোৱা হয়।

৫) <u>আকৰিক ব্যাকৰণ (Reference grammar)</u>:- আকৰিক ব্যাকৰণত কোনো এক ভাষাৰ সকলো তথ্য সন্নিবিষ্ট থাকে। ভাষাবিজ্ঞানীৰ উপৰিও বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ লোকৰ বাবেও এনে ব্যাকৰণৰ প্ৰয়োজন। কাৰণ ই শব্দকোষ বা বৈয়াকৰণিক অভিধানৰ নিচিনা। ভাষা এটাৰ প্ৰাথমিক জ্ঞান থকা যিকোনো লোকে প্ৰয়োজন অনুসৰি এনে ব্যাকৰণৰ পৰা তথ্য আহৰণ কৰিব পাৰে।

৬) <u>প্ৰায়োগিক ব্যাকৰণ (Applied grammar)</u>:- অন্য ভাষী লোকক কোনো এটা ভাষাৰ শিক্ষা দিয়া বিদ্যালয়ৰ শিক্ষকসকলৰ উদ্দেশ্যে সেই ভাষাৰ ধ্বনি, ৰূপ, বাক্যগাঁথনিৰ সম্পৰ্কে আৱশ্যকীয় বাক্যৰ উদাহৰণ দি যি ব্যাকৰণ ৰচিত হয়, তেনে ব্যাকৰণক প্ৰায়োগিক ব্যাকৰণ বোলে। প্ৰায়োগিক ব্যাকৰণৰ দ্বাৰা প্ৰধানকৈ - শিক্ষকসকল, ব্যৱসায়ী, ভ্ৰমণকাৰী আদিৰ সুবিধা হয়।

—